

Hasta Hikayeleri

 Dr. Sami ÖZTÜRK ve Dr. Ali KUTLU

OLGU:1

Karabasan mı yoksa astım mı?

Uykudan uyandınız, bilinciniz açık ama bir türlü kendinize gelemiyorsunuz. Üzerinize kapkara bir ağırlık çökmüş sanki, kalkmak istiyor ama kıpırdayamıyorsunuz. Nefes alamıyorsunuz veya göğüs kafesinize birisi oturmuş da sanki sizi boğuyor. Halk arasında “karabasan” denilen bu hale cinlerin, kötü ruhların veya psikolojik rahatsızlıkların sebep olduğu düşünülür. Sık sık bu tür uyku sorunu yaşayan kişiler de kendilerinde psikolojik bir bozukluk olduğunu sanarak üzürlürler. Kültürümüzde cinlerle ilişkilendirilen ve sıklıkla “hocalara” danışılan bu durum aslında basit bir uyku bozukluğudur. Bu olay uykuya daldıktan kısa bir süre sonra özellikle çocuklarda hafif uykudan derin uykuya geçiş esnasında üst beyinle alt beyin arasında geçici bir uyumsuzluktan kaynaklanan sorun nedeniyle görülen bir durumdur.

Hissedilen korku ve panik birkaç dakika sürebilir. Bu durumlarda çocuğunuzu yatıştırmanız ve teskin etmeniz gerekmektedir. Bazen bu korku ve panik durumu birkaç dakika sürebilir. Bazı çocuklar ayda 1-2 kere karabasan görür. Bazı çocuklar ise bu durumu daha sık yaşar ve korkudan kendilerine ya da çevrelerine zarar verir. Bu çocuklar yaptıkları şeylerin farkında bile değildir. Karabasan genellikle sinir krizi olarak düşünülmektedir. Bazı çocuklar gerilim filmi izledikten sonra ya da korkunç bir hikaye dinledikten sonra karabasan görür.

Astım hastalığının belirtileri (öksürük, nefes darlığı, göğüste sıkışma hissi, hışıltılı solunum) ise özellikle geceleyin veya sabaha karşı ortaya çıkmaktadır. Bu belirtiler bazen tek başına olabilir. Örneğin hastada sadece göğüste sıkışma ve nefes darlığı şeklinde belirti verebilir. Daha önce astım tanısı almamış veya astım tedavisi görmemiş hastalar için gece yarısı bu yakınmalar bazen felaket olarak algılanabilir. Bazı hastalar bu yakınmaların karabasan veya cinlerin etkisiyle olduğunu düşünerek “hocalara” gider.

12 yaşında erkek bir hasta, yukarıda anlatıldığı tarzda gece yakınmaları olduğu için uzun süredir geceleri evde yatamıyormuş (babasının arabasında dış ortamda uyuduğu belirtildi) ve odasında boğuluyormuş gibi veya göğüs kafesine birisi oturmuş da nefes almasını engelliyormuş gibi hissediyormuş. Bu nedenle “hocalara” başvuran bu hasta, bir yakınının önerisiyle göğüs hastalıkları uzmanına müracat etmiş ve kendisine astım ilacı verilerek tüm yakınmalarının tamamen geçmesi sağlanmıştır. Bu hasta astım ilaçlarını kullandıktan sonra gece yatağında olan tüm solunum yakınmaları kaybolmuş ve olayın bir karabasan veya cin nedenli olmadığı anlaşılmıştır. Buradan da görüldüğü gibi astım farklı şekillerde belirti verebilir. Önerilen ise her durumda en az bir defa doktor muayenesinin yapılmasıdır.

OLGU: 2

Hastadan şikayet var? “Astım ilaçlarının kullanma şeklini anlatmayanlardan şikayetçiyim!”

Astım kronik bir hastalıktır. Bazen aylarca, yıllarca ilaç kullanımı gerekebilir. Astım ilaçlarının çokluğu, ilaçların kullanma şeklinin farklılığı bazen ilaç kullanma hatalarına yol açmaktadır. Aslında sorun sa-

dece ilaçta değildir. Hastanın doktora muayene olmasından ilaç kullanımına kadar birçok aşamada sıkıntılar yaşanmaktadır. Burada 62 yaşında astımlı bir hastanın çektiği sıkıntılar anlatılmıştır. Önce şiiri okuyalım ve sonunda da alınması gereken dersleri hep birlikte alalım.

Şikayetçiyim! Hem de çok

Bana nefes darlığı ilaçlarını başta anlatmadıklarından

Önce ilacın kutusunda kullanım şekli yazıyor dediler

Okudum anlamadım

Tekrar sorduğumda tarif ettiler, yine anlamadım

Yaşım 62 oldu, yıllarımı eskittim

Sigara içmekle belki de hayatımı mahvettim

Bakanım yok diye beni bir Huzurevine verdiler!

Nefesim yetmiyor diye bir de fisfis hediye ettiler

***

Önce anlattılar biraz ama, anlamadığımı anlamadılar

Yaşıma bakıp da anlar da demediler, anlamaz da!

İlaçları kullandım zannettim, ancak rahatlamadım

Gittim başka doktora ilaçlar faydasız dedim, ilacımı değiştirdiler

İçime nasıl çekeceğimi bir kerede dediler

Anlamadım yine, işin acısı anlamadığımı yine de anlayamadılar

Onu da kullandım, hatta kapsülleri de yuttum bazen olmadı

***

Yine doktora gittim ben kötüyüm dedim

İlaç bazen fayda etmez deyip ilacımın şeklini değiştirdiler

Ne olur hastalara ilaç kullanmasını iyice anlatsalar

Yaşlı deyip biraz da tekrar atsalar

Bize kullanımdan bir süre sonra sınav da yapsalar

Bizi iyileştirerek bayram yapsalar

***

Kimi fıs fıs, kimi tıs tıs
Kimi turbo, kimi mor be
Kimi dimdik, kimi eğik,
Kimi bir ileri bir geri, kimi öne eğmeli
Kimi diklemesine, kimi enlemesine
Kimi dumanlı, kimi dumansız
Kimi tatlı, kiminin içinde ACABA ilaç var mı?

Bu yazıdan alınacak dersleri sıralarsak;

Hasta açısından; İlaçların değişik kullanım şekilleri vardır. Hasta açısından önemli olan verilen ilaçların kullanım şeklini ve dozunu iyi anlayıp önerilen şekilde kullanmaktır. Bazen kullandığımız ilaçların tadı, tuzu olmayabilir. Yani ne olduğunu anlamayabiliriz. Her defasında doktorun ilaç kullanım önerisine dikkat etmeli ve ilaç kullanım prospektüslerini de okumayı ihmal etmemeliyiz.

Doktor açısından; Hastalar her zaman ilaç kullanımında hata yapma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle hasta ile her karşılaşmada ilaç kullanım şekillerini kontrol etmek çok önemlidir.

Eczacı açısından; Hastalar ilaç kullanım şekli ve doz şemasını çoğu zaman eczaneden öğrenmektedir. Hastalar hastalık belirtileri nedeni ile doktorda muayene olurken çoğu kez ilaç kullanım şekline dikkat edemezler ve öğrenemezler. Bu nedenle eczacılara büyük görevler düşmektedir.

Sonuç; Sadece doktora muayene tüm dertleri bitirmez ve çare olmaz. Hasta-doktor-yardımcı sağlık personeli (eczacı-hemşire-hastabakıcı) arasında iletişim de çok önemlidir. Doktor, hasta ve aileler olarak üzerimize düşen görevleri yapalım ki hastalar daha çabuk iyileşsin.

OLGU: 3

Astım ilacının yanlış kullanılmasına bir örnek: Ağız yerine burundan astım ilacı kullanma

Astım tedavisinde günümüzde yaygın olarak ağızdan alınan inhaler (fısfıs, tozlu, havalı ilaçlar olarak bilinen) ilaçlar kullanılmaktadır. Astımlı hastaların genel olarak %5 kadarının tam kontrol oranına sahip olmaları oldukça düşündürücüdür. Hastalar astım ilaçlarını hâlâ %70 oranında yanlış kullanmaktadır. Bu yaşanmış hikayede 2 yıl kadar ağızdan alınması gerekli astım ilacını burundan kullanan hastayı anlatmaktayız.

36 yaşında kadın hasta. Yaklaşık 3 yıl önce astım tanısı aldığını ve 2 yıldır düzenli astım ilaçları kullandığını ifade etmekte. Hastalığın başında göğüs hastalıkları uzmanına başvurarak astım tanısı alan ve astım ilaç raporu verilmesi sonrasında sağlık ocağında sadece ilaç yazdırarak tedavi olan bu hasta 2 yıl sonunda raporunun bitmesi sonucu tekrar göğüs hastalıkları uzmanına müracat etmiş. Doktoruna ilaçlarını düzenli kullandığı halde düzelmediğini ifade eden hastanın tedavisi ilave haplarla tekrar düzenlenmiş ve bir ay sonra tekrar muayeneye çağırılmış. Bir ay sonraki muayene ve incelemesinde hastanın biraz daha iyi olması beklenirken rahatlamayan hastayı doktoru biraz daha incelemek istemiş ve yakın takibe almış. Yapılan incelemede ağızdan alınması gerekli “Easyhaler” tip astım ilacının hasta tarafından 2 yıldır aralıklarla burundan alındığı fark edilmiş.

Hastanın ilaçlarını yanlış kullandığı anlaşıldı ve ilaç kullanımı kendisine detaylı olarak öğretildi. Hastanın yapılan takiplerinde ise ilaç kullanımı normale döndükten sonra solunumsal yakınmalarının daha iyi kontrol altında olduğu gözlemlendi. Kısa sürede doz azaltılarak hastanın yakınmaları kaybolma noktasına getirildi.

Bir hastalıkta hastalığın tanısını koymak kadar o hastaya uygun ilaç reçete etmek ve o ilacı uygun doz ve şekillerde kullanmak da önemlidir. Günümüzde astım tam kontrol oranının çok düşük olduğu, ağızdan alınan inhaler ilaçlara yıllık 25 milyar dolar harcandığı ve bunun 5-7 milyar dolarının boşa gittiği düşünüldüğünde, hem hastalara hem de sağlık personeline çok görevler düştüğünü görmekteyiz.